

Cyklofosfamid

Cyklofosfamid jest stosowany w leczeniu różnych rodzajów nowotworów, w tym chłoniaka, białaczki, szpiczaka, raka płuc i piersi.

Na tej stronie

- Czym jest cyklofosfamid? W
- jaki sposób podaje się
- cyklofosfamid? Skutki uboczne
- Skutki uboczne podczas podawania leku
- Częste skutki uboczne
- Rzadziej występujące
- skutki uboczne Inne informacje
- Jak możemy pomóc?

Czym jest cyklofosfamid?

Cyklofosfamid jest stosowany w leczeniu raka piersi, raka płuc, białaczki, chłoniaka i szpiczaka. Niekiedy może być także używany w leczeniu innych nowotworów. Podane tutaj informacje najlepiej czytać w połączeniu z ogólnymi informacjami o chemioterapii i rodzaju nowotworu, na jaki cierpi dana osoba.

Zanim osoba z nowotworem wyrazi zgodę na poddanie się opisanemu tutaj leczeniu, lekarz wyjaśni, na czym ono polega i jakie mogą być jego skutki uboczne.

W jaki sposób podaje się cyklofosfamid?

Cyklofosfamid otrzymuje się na oddziale chemioterapeutycznym w trybie ambulatoryjnym lub podczas pobytu w szpitalu. Leki podaje pielęgniarka specjalizująca się w chemioterapii. Cyklofosfamid można podawać w połączeniu z innymi lekami chemioterapeutycznymi.

Podczas leczenia zazwyczaj odbywa się wizyty u onkologa, pielęgniarki specjalizującej się w chemioterapii lub pielęgniarki specjalisty oraz farmaceuty specjalisty. W niniejszej broszurce osoby te nazywamy odpowiednio: lekarzem, pielęgniarką lub farmaceutą.

W dniu podania leków lub wcześniej pielęgniarka lub pracownik laboratorium pobiera od pacjenta próbkę krwi. Robi się to, aby sprawdzić, czy liczba jego komórek krwi jest na tyle bezpieczna, że może on otrzymać chemioterapię.

Przed rozpoczęciem chemioterapii stan pacjenta kontroluje również lekarz lub pielęgniarka. Pytają oni pacjenta o samopoczucie. Jeśli wyniki badania krwi są prawidłowe, farmaceuta przygotowuje leki chemioterapeutyczne. Pielęgniarka informuje pacjenta, kiedy lek będzie gotowy.

Przed chemioterapią pielęgniarka podaje pacjentowi leki przeciwwymiotne (antyemetyczne). Leki chemioterapeutyczne mogą być podawane przez:

- krótką, cienką rurkę wprowadzoną do żyły w ramieniu lub dłoni (kaniulę)
- cienką rurkę wprowadzoną podskórnie do żyły w klatce piersiowej (cewnik centralny)
- cienką rurkę wprowadzoną do żyły w ramieniu i poprowadzoną do żyły w klatce piersiowej
- (cewnik PICC) w postaci tabletek, które należy połykać w całości i popijać szklanką wody.

Pielęgniarka może podać cyklofosfamid w postaci powolnego zastrzyku lub kroplówki (wlewu) poprzez kaniulę lub cewnik. Zazwyczaj leki te są podawane za pomocą pompki, co pozwala na rozłożenie ich wchłaniania na określony przedział czasowy. Przed podaniem i po podaniu cyklofosfamidu pacjentowi podaje się płyny w postaci kroplówki.

Cyklofosfamid w tabletkach

Jeżeli pacjent przyjmuje cyklofosfamid w tabletkach, musi stosować się ściśle do zaleceń. Jest to ważne, gdyż w ten sposób można mieć pewność, że lek działa możliwie najskuteczniej. Tabletki należy połykać w całości, popijając szklanką wody. Nie należy ich rozgryzać ani rozgniatać. Należy przyjmować je w godzinach porannych. Należy przyjmować je codziennie o tej samej porze.

Jeśli pacjent zapomniał wziąć kapsułki lub tabletki, powinien przyjąć zapomnianą dawkę jak najszybciej w ciągu tego samego dnia. Jeśli minęła pełna doba, należy powiadomić o tym lekarza lub pielęgniarkę. Nie należy przyjmować podwójnej dawki, chyba że polecił to lekarz.

O czym jeszcze należy pamiętać w przypadku kapsułek:

- po przyjęciu tabletki należy umyć ręce.
- Inne osoby powinny unikać bezpośredniego kontaktu z lekami stosowanymi w chemioterapii.
- Tabletki należy przechowywać w oryginalnym opakowaniu w temperaturze pokojowej, z dala od źródeł ciepła i bezpośredniego działania promieni słonecznych. Tabletki należy przechowywać w bezpiecznym miejscu, poza zasięgiem dzieci.
- Jeśli od razu po zażyciu tabletek pacjent zwymiotował, należy skontaktować się ze szpitalem. W takiej sytuacji nie należy przyjmować kolejnej dawki leku. Jeśli leczenie zostało przerwane, należy zwrócić pozostałe tabletki farmaceutyce.

Schemat chemioterapii

Zazwyczaj chemioterapia jest stosowana w serii kilku cykli leczenia przez okres kilku miesięcy. Długość i liczba cykli leczenia zależy od rodzaju nowotworu, na jaki leczony jest pacjent. Lekarz lub pielęgniarka omawia z pacjentem plan leczenia.

Niektóre osoby przyjmują wysoką dawkę cyklofosfamidu przez kilka dni. Takie leczenie jest stosowane przed przeszczepem komórek macierzystych.

Skutki uboczne

Opisujemy tutaj najczęściej występujące skutki uboczne leczenia. Niniejsza broszura przedstawia również niektóre rzadziej występujące skutki uboczne.

U jednej osoby mogą wystąpić niektóre z opisanych tutaj skutków ubocznych, jednak jest mało prawdopodobne, że wystąpią u niej wszystkie. Jeśli osoba przyjmuje także inne leki przeciwnowotworowe, może odczuwać skutki uboczne, które nie zostały tutaj omówione. O zaobserwowanych skutkach ubocznych należy zawsze poinformować lekarza, pielęgniarkę lub farmaceutę.

Lekarz może przepisać leki, które pomogą ograniczyć niektóre ze skutków ubocznych. Należy przyjmować leki ściśle według zaleceń pielęgniarki lub farmaceuty. Dzięki temu istnieje wyższe prawdopodobieństwo ich skuteczności. Informacji na temat łagodzenia skutków ubocznych udziela pielęgniarka. Większość skutków ubocznych zaczyna ustępować po zakończeniu leczenia.

Poważne i zagrażające życiu skutki uboczne

Niektóre metody leczenia nowotworów mogą mieć poważne skutki uboczne. W rzadkich przypadkach mogą być one zagrożeniem dla życia. Onkolog lub pielęgniarka mogą wyjaśnić ryzyko wystąpienia takich skutków ubocznych u danej osoby.

Kontakt ze szpitalem

Pielęgniarka przekaże numery telefonów do szpitala. W razie złego samopoczucia lub chęci uzyskania porady można zadzwonić pod podane numery o dowolnej porze dnia lub nocy. Należy zapisać te numery w telefonie lub trzymać je w bezpiecznym miejscu.

Więcej informacji

Nie możemy wymienić wszystkich możliwych skutków ubocznych tego leczenia. Istnieją pewne rzadko występujące skutki uboczne, które nie zostały tutaj przedstawione. Więcej informacji na ten temat można znaleźć w elektronicznym kompendium leków (eMC).

Skutki uboczne występujące podczas leczenia

Niektóre osoby mogą doświadczać skutków ubocznych w trakcie chemioterapii lub krótko po jej zakończeniu.

Reakcja alergiczna

Niektórzy pacjenci wykazują w trakcie leczenia reakcję alergiczną na opisany tutaj lek. Objawy

- reakcji alergicznej mogą obejmować: uczucie gorąca lub zaczerwienienia,
- dreszcze,
- świąd,
- wysypkę,
- zawroty
- głowy, ból głowy,
- brak tchu, świszczący oddech,
- opuchliznę twarzy lub jamy
- ustnej, ból pleców, brzucha lub klatki piersiowej.

W trakcie leczenia pielęgniarka kontroluje stan pacjenta pod kątem ewentualnych oznak reakcji alergicznej. Jeśli pacjent poczuje się źle lub wystąpią u niego którekolwiek z powyższych objawów, należy niezwłocznie poinformować o tym pielęgniarkę. Jeśli reakcja alergiczna zostanie potwierdzona, pacjent zostanie szybko poddany leczeniu.

Czasami reakcja występuje kilka godzin po zabiegu. W razie wystąpienia powyższych objawów lub złego samopoczucia po przyjeździe do domu pacjent powinien natychmiast skontaktować się ze szpitalem.

Wyciek leku poza żyłę

Lek może wyciekać poza żyłę. W takim przypadku może dojść do uszkodzenia tkanki otaczającej żyłę. Nazywamy to wynaczynieniem. Wynaczynienie nie występuje często, lecz jeśli do niego dojdzie, ważne jest niezwłoczne podjęcie odpowiednich działań. Należy natychmiast poinformować pielęgniarkę, jeśli występuje pieczenie, ból, zaczerwienienie lub obrzęk wokół żyły.

Ból wzdłuż żyły

Leczenie tutaj opisane może powodować ból w miejscu podania kroplówki (wlewu) lub wzdłuż żyły. Jeśli pacjent odczuwa ból, powinien niezwłocznie poinformować o tym pielęgniarkę lub lekarza, by mogli skontrolować stan miejsca podania leku. Można podawać lek wolniej lub przepłukać to miejsce większą ilością płynu w celu zmniejszenia bólu.

Częste skutki uboczne

Ryzyko infekcji

Opisany tutaj lek może zmniejszyć liczbę białych krwinek. Komórki te zwalczają infekcje. Jeżeli liczba białych krwinek jest niska, zwiększa się podatność na infekcje. Niski poziom białych krwinek jest czasem nazywany neutropenią.

Infekcja może okazać się bardzo poważna, gdy poziom białych krwinek jest niski. W przypadku wystąpienia infekcji należy jak najszybciej przystąpić do jej leczenia. Należy natychmiast skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod otrzymany całodobowy numer telefonu w przypadku, gdy:

- temperatura ciała pacjenta przekroczyła 37,5°C (99,5°F),
- pacjent nagle poczuł się źle, nawet mając prawidłową
- temperaturę ciała, pacjent ma objawy infekcji,
- temperatura ciała pacjenta spadła poniżej 36°C (96,8°F).

Objawy infekcji to między innymi:

- dreszcze i drżenie, ból
- gardła,
- kaszel, brak tchu,
- biegunka,
- konieczność częstego oddawania moczu lub dyskomfort w trakcie oddawania moczu.

Ważne jest, aby postępować zgodnie z wszelkimi zaleceniami zespołu onkologicznego.

Poziom białych krwinek zazwyczaj wraca do normy przed kolejnym cyklem leczenia. Przed kontynuacją chemioterapii pacjent zostaje poddany badaniu krwi. Jeśli poziom białych krwinek jest niski, lekarz może nieznacznie opóźnić podanie leków, do czasu podwyższenia się poziomu białych krwinek.

Sinienie i krwawienie

Opisane tutaj leczenie może prowadzić do zmniejszenia liczby płytek krwi. Płytki krwi to komórki, które biorą udział w krzepnięciu krwi. Jeśli liczba płytek krwi jest niska, można łatwo nabawić się siniaków lub może wystąpić krwawienie. Istnieje ryzyko:

- krwawienia z
- nosa,
- krwawienia z
- dziąseł,
- obfitego
- miesiączkowania,
- pojawienia się krwi w moczu lub stolcu,
- pojawienia się niewielkich czerwonych lub fioletowych plamek na skórze, które mogą przypominać wysypkę.

W przypadku wystąpienia siniaków lub krwawienia niewiadomego pochodzenia należy poinformować lekarza. Może być konieczne podanie kroplówki w celu dostarczenia pacjentowi dodatkowych płytek krwi. Zabieg ten jest nazywany transfuzją płytek krwi.

Anemia (niski poziom czerwonych krwinek)

Opisane tutaj leczenie może zmniejszyć liczbę czerwonych krwinek. Czerwone krwinki transportują tlen po całym organizmie. Jeśli liczba czerwonych krwinek jest niska, nazywa się to niedokrwistością (anemią). W takiej sytuacji mogą wystąpić objawy takie jak:

- bladość skóry,
- brak energii, brak
- tchu,
- zawroty głowy.

W przypadku wystąpienia tych objawów należy poinformować o nich lekarza lub pielęgniarkę.

W razie znacznej anemii może zaistnieć potrzeba podania kroplówki uzupełniającej poziom czerwonych krwinek. Nazywa się to transfuzją krwi.

Nudności

Lekarz przepisze leki przeciwwymiotne, aby zapobiec nudnościom lub je ograniczyć podczas leczenia. Leki te należy przyjmować ściśle według zaleceń pielęgniarki lub farmaceuty. Łatwiej jest zapobiegać nudnościom niż je leczyć.

W przypadku nudności należy często pić płyny małymi łykami i regularnie spożywać niewielkie porcje jedzenia. Ważne jest, aby przyjmować wystarczającą ilość płynów. Jeśli w dalszym ciągu pacjent odczuwa nudności lub wymiotuje częściej niż raz na 24 godziny, należy jak najszybciej skontaktować się ze szpitalem. Personel szpitala udzieli porad w tym zakresie. Lekarz lub pielęgniarka może przepisać inny lek przeciwwymiotny, który będzie skuteczniejszy dla danego pacjenta.

Bolące jama ustna i gardło

Przyjmowanie opisanego tutaj leku może wywołać ból jamy ustnej i gardła. Pacjent może też doświadczać owrzodzeń jamy ustnej. Może to spowodować zwiększoną podatność na infekcje jamy ustnej lub gardła. Zęby lub protezy należy myć miękką szczoteczką rano i wieczorem oraz po posiłkach.

W razie bólu jamy ustnej lub gardła należy:

- powiedzieć o tym pielęgniarce lub lekarzowi – mogą oni zalecić płyn do
- płukania jamy ustnej lub odpowiednie leki, należy pić dużo płynów,
- unikać alkoholu, tytoniu i pokarmów, które mogą podrażniać jamę ustną.

W niektórych przypadkach ssanie kostek lodu może pomóc złagodzić ból jamy ustnej lub gardła. Nie należy jednak ssać lodu w przypadku korzystania z radioterapii obejmującej głowę lub szyję. Może to wywołać obrażenia.

Podrażnienie pęcherza moczowego

Cyklofosfamid może podrażniać pęcherz moczowy i powodować dyskomfort podczas oddawania moczu. W ciągu 24 godzin po przyjęciu cyklofosfamidu należy wypić co najmniej 2 litry (3½ pinty) płynów. Ważne jest także, aby regularnie opróżniać pęcherz moczowy i oddawać mocz od razu, gdy poczuje się taką potrzebę.

Pacjentowi zostaną podane płyny w postaci kroplówki. Można mu również podać lek o nazwie mesna w postaci kroplówki lub w tabletkach. Zapobiega on podrażnieniu pęcherza moczowego.

Jeśli odczuwa się jakikolwiek dyskomfort lub pieczenie podczas oddawania moczu lub zauważy się krew w moczu, należy od razu skontaktować się z lekarzem lub pielęgniarką.

Biegunka

Przyjmowanie opisanego tutaj leku może wywoływać biegunkę. Biegunka oznacza wydalanie większej niż zwykle ilości stolca (kału) lub oddawanie wodnistych albo luźnych stolców. Jeśli pacjent ma stomię, może ona być bardziej aktywna niż zwykle.

Jeśli pacjent ma biegunkę, powinien:

- pić co najmniej 2 litry (3½ pinty) płynów każdego dnia,
- unikać alkoholu, kofeiny, produktów mlecznych oraz produktów
- spożywczych o dużej zawartości tłuszczu lub błonnika, skontaktować się ze szpitalem w celu uzyskania porady.

Wypadanie włosów

Włosy na głowie mogą się przerzedzić. Mogą one również całkowicie wypaść. Brwi, rzęsy oraz inne owłosienie na ciele również mogą wypaść lub przerzedzić się. Zazwyczaj stopniowa utrata włosów zaczyna się po pierwszym lub drugim cyklu leczenia.

Pielęgniarka może przedstawić sposoby radzenia sobie z utratą włosów. Istnieją sposoby maskowania utraty włosów, z których można skorzystać. Skóra głowy może stać się wrażliwa. Należy używać nakrycia głowy, aby chronić skórę podczas przebywania na słońcu.

Utrata włosów jest prawie zawsze tymczasowa. Włosy jednak zazwyczaj odrastają po zakończeniu leczenia.

Uczucie zmęczenia

Uczucie zmęczenia jest częstym skutkiem ubocznym opisanego tutaj leczenia. Często nasila się ono pod koniec leczenia i utrzymuje przez kilka tygodni po jego zakończeniu. Nie należy się śpieszyć i powinno się planować dni tak, aby mieć czas na odpoczynek. Źródłem energii mogą być niezbyt forsowne ćwiczenia fizyczne, takie jak krótkie spacerki.

W razie odczuwania senności nie należy prowadzić pojazdów ani używać maszyn.

Wpływ na nerki i wątrobę

Opisane tutaj leczenie może wpłynąć na sposób funkcjonowania nerek i wątroby. Wpływ ten jest zazwyczaj łagodny i ustępuje po zakończeniu leczenia. Aby sprawdzić, czy nerki i wątroba funkcjonują prawidłowo, przeprowadza się badania krwi.

Ważne jest, aby chronić nerki, pijąc przynajmniej 2 litry (3½ pinty) płynów dziennie.

Brak apetytu

Opisane tutaj leczenie może mieć wpływ na apetyt. Nie należy martwić się w przypadku utraty apetytu trwającej jeden lub dwa dni. Jeśli jednak apetyt nie wróci po kilku dniach, należy powiedzieć o tym pielęgniarce lub dietetykowi. Mogą oni udzielić porad w tym zakresie. Mogą zalecić pacjentowi przyjmowanie suplementów diety lub napojów.

Rzadziej występujące skutki uboczne

Wpływ na funkcjonowanie serca

Cyklofosfamid może mieć wpływ na pracę serca, lecz dzieje się tak zazwyczaj w przypadku przyjmowania go w dużych dawkach. Zazwyczaj objaw ten jest przejściowy. Badania kontrolujące pracę serca mogą być wykonywane przed leczeniem, w jego trakcie, a czasami po jego zakończeniu.

Jeśli leczenie powoduje problemy z sercem, lekarz może zmienić stosowany rodzaj chemioterapii. Należy natychmiast skontaktować się z lekarzem, jeśli u pacjenta występuje:

- ból lub ucisk w klatce piersiowej,
- brak tchu lub zawroty głowy,
- odczucie, że serce bije zbyt szybko lub zbyt wolno.

Takie objawy mogą być także wynikiem innych chorób, ale ważne jest, aby zgłosić się na badanie do lekarza.

Wpływ na funkcjonowanie płuc

Przyjmowanie opisanych tutaj leków może powodować zmiany w płucach. Ich wystąpienie jest bardziej prawdopodobne w przypadku zastosowania dużych dawek leków chemioterapeutycznych. W rzadkich przypadkach tego rodzaju zmiany mogą trwać sześć miesięcy lub dłużej po zakończeniu leczenia. Należy zgłosić lekarzowi następujące objawy:

- kaszel,
- świszczący oddech,
- gorączkę (wysoką
- temperaturę ciała), brak tchu.

Jeśli wcześniej istniejące problemy z oddychaniem nasiliły się, również należy poinformować o tym lekarza. Pacjent może zostać skierowany na badania w celu sprawdzenia funkcjonowania jego płuc.

Bolesne i zaczerwienione dłonie i podeszwy stóp

Taki stan nazywa się erytrodyzestezją dłoniowo-podeszwową lub zespołem dłoniowo-podeszwowym. Dolegliwości zwykle ustępują po zakończeniu leczenia. Lekarz lub pielęgniarka mogą udzielić porady i przepisać odpowiednie kremy, aby zmniejszyć wszelkie objawy. Pomocne jest:

- utrzymywanie chłodnych dłoni i stóp, regularne nawilżanie dłoni i stóp
- unikanie obciskających skarpet, butów i rękawiczek.

Zmiany skórne

Leczenie to może mieć wpływ na skórę. Lekarz lub pielęgniarka poinformuje o tym, jakich zmian można się spodziewać. Jeśli skóra jest wysuszona, warto używać codziennie nieperfumowanego kremu nawilżającego. Opisane tutaj leczenie może wywołać swędzącą wysypkę.

Wszelkie zmiany skórne należy zawsze zgłosić lekarzowi lub pielęgniarce. Mogą oni udzielić porady i przepisać odpowiednie kremy lub leki. Zmiany skórne są zazwyczaj tymczasowe i ustępują po zakończeniu leczenia.

Zmiany dotyczące paznokci

Opisane tutaj leczenie może mieć wpływ na paznokcie. Mogą one rosnać wolniej lub łatwiej się łamać. Na paznokciach mogą pojawić się bruzdy bądź białe lub ciemne, podłużne przebarwienia. Niekiedy paznokcie mogą odchodzić lub odpadać. Wszelkie dolegliwości tego typu znikają wraz z odrostem paznokci.

Można podjąć pewne działania w celu pielęgnacji paznokci:

- Należy regularnie nawilżać paznokcie i skóry. Paznokcie powinny być krótkie.
- W trakcie wykonywania prac domowych lub ogrodowych należy chronić dłonie, nosząc rękawiczki.
- W celu uniknięcia infekcji warto utrzymywać dłonie i paznokcie w czystości należy jednak unikać mycia rąk w bardzo ciepłej wodzie.
- Nie należy używać sztucznych, żelowych i akrylowych paznokci w trakcie opisanego tutaj leczenia, ponieważ może to zwiększać ryzyko infekcji.
- Nie ma przeciwwskazań do stosowania lakieru do paznokci, należy jednak wybierać lakiery na bazie wody. Przy usuwaniu lakieru należy unikać silnych środków chemicznych, takich jak aceton.
- Jeśli zmiany obejmują paznokcie u stóp, zaleca się noszenie odpowiednio dopasowanych butów w celach ochronnych.

W razie zauważenia u siebie zmian obejmujących paznokcie należy powiadomić o tym pielęgniarkę lub lekarza. Mogą oni udzielić porad lub umówić konsultację u podologa, który doradzi, jak dbać o stopy.

Problemy z oczami

Leczenie może spowodować łzawienie i ból oczu. Lekarz może przepisać krople do oczu, które złagodzą te objawy. Zaczerwienienie oczu i zapalenie spojówek (łac. conjunctivitis) należy zgłosić lekarzowi. Aby wyleczyć te dolegliwości, mogą być potrzebne krople do oczu z antybiotykiem.

W rzadkich przypadkach cyklofosfamid może powodować nieostrość widzenia i ból oczu. Ból oczu lub zmianę widzenia należy zawsze zgłosić lekarzowi lub pielęgniarce.

Drugi nowotwór

Cyklofosfamid może zwiększyć ryzyko rozwoju drugiego nowotworu, nawet wiele lat później. Jeżeli rozwinię się drugi nowotwór, zazwyczaj jest to białaczka.

Jednak korzyści wynikające z leczenia przeważają nad tym ryzykiem. Kwestię tę można omówić z lekarzem.

Inne informacje

Ryzyko wystąpienia zakrzepu

Nowotwór i niektóre leki przeciwnowotworowe mogą zwiększać ryzyko wystąpienia zakrzepu. Objawy

- zakrzepu obejmują: pulsujący ból, zaczerwienienie lub opuchlizna nogi lub ramienia,
- nagła utrata tchu lub atak kaszlu,
- ostry ból w klatce piersiowej, który może pogarszać się, gdy pacjent kaszle lub bierze głęboki wdech.

Jeśli u pacjenta wystąpią którekolwiek z wyżej wymienionych objawów, powinien natychmiast skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod otrzymany całodobowy numer telefonu. Jeśli nie można połączyć się z lekarzem, należy zadzwonić pod numer **111**, pod którym można uzyskać **pilną poradę w ramach NHS**.

Zakrzepy są groźne, jednak lekarz może zapisać leki rozrzedzające krew (antykoagulanty). Lekarz lub pielęgniarka mogą udzielić więcej informacji na ten temat.

Można obniżyć ryzyko powstania zakrzepu poprzez:

- utrzymywanie aktywności fizycznej podczas leczenia,
- picie dużej ilości płynów, zwłaszcza wody.

W celu zapobieżenia zakrzepom podaje się również czasem antykoagulanty.

Inne leki i rodzaje pożywienia

Niektóre leki mogą wpływać na działanie opisanej tutaj terapii lub być dla pacjenta szkodliwe w trakcie jej stosowania. Należy zawsze powiedzieć onkologowi o wszelkich lekarstwach, które pacjent przyjmuje lub planuje przyjmować, w tym:

- lekach przepisanych przez lekarza,
- lekach kupowanych bez recepty w aptece lub innym sklepie,
- witaminach, lekach ziołowych i uzupełniających formach leczenia.

Należy poinformować innych lekarzy, farmaceutów i dentystów, którzy przepisują pacjentowi leki, że przyjmuje on terapię przeciwnowotworową opisaną w tej broszurze. Na stronie elektronicznego kompendium leków (electronic Medicines Compendium, eMC) można znaleźć więcej informacji na temat tej terapii.

W czasie przyjmowania cyklofosfamidu należy unikać grejpfrutów i soku z grejpfrutów, ponieważ mogą one wchodzić w reakcje z lekiem.

Szczepienia

Szczepienia mogą zmniejszyć ryzyko wystąpienia niektórych zakażeń. Lekarz lub pielęgniarka mogą porozmawiać z pacjentem o szczepieniach.

Lekarze zazwyczaj zalecają, aby osoby cierpiące na nowotwór zaszczepiły się przeciwko grypie i koronawirusowi. Są to szczepionki inaktywowane, które mogą pomóc w zmniejszeniu ryzyka zakażenia. Osoby z osłabionym układem odpornościowym mogą je otrzymać, ponieważ nie są to szczepionki żywe.

Jeśli układ odpornościowy jest słaby, należy unikać szczepionek żywych. Jest to spowodowane tym, że mogą one wywołać złe samopoczucie. Szczepionki żywe, np. przeciw ospie wietrznej, zawierają bardzo słabą wersję choroby, przeciwko której są podawane. Więcej informacji na temat szczepionek żywych i inaktywowanych może udzielić lekarz onkolog lub lekarz pierwszego kontaktu.

Antykoncepcja

W trakcie leczenia należy powstrzymać się od stosunków seksualnych, których celem jest poczęcie dziecka. Leki chemioterapeutyczne mogą uszkodzić rozwijający się płód. Ważne jest, aby podczas leczenia i przez jakiś czas po jego zakończeniu stosować antykoncepcję. Lekarz, pielęgniarka lub farmaceuta udzieli więcej informacji na ten temat.

Płodność

Niektóre leki przeciwnowotworowe mogą wpływać na możliwość zajścia w ciążę lub zapłodnienia. Jeśli budzi to zaniepokojenie pacjenta lub pacjentki, powinni porozmawiać o tym z lekarzem przed rozpoczęciem leczenia.

Współżycie seksualne

W przypadku współżycia seksualnego podczas leczenia należy stosować środki ochronne takie jak prezerwatywa lub koferdam oralny. Pomagają one chronić partnera lub partnerkę w przypadku przeniknięcia leków chemioterapeutycznych do nasienia lub wydzieliny z pochwy.

Karmienie piersią

Zaleca się, aby nie karmić piersią podczas leczenia oraz przez pewien czas po jego zakończeniu. Jest to spowodowane faktem, iż leki mogą przedostać się do organizmu dziecka z mlekiem matki.

Lekarz lub pielęgniarka mogą udzielić więcej informacji na ten temat.

Leczenie z przyczyn nienowotworowych i leczenie stomatologiczne

W razie potrzeby uzyskania pomocy lekarskiej z powodów niezwiązanych z nowotworem należy zawsze poinformować lekarzy i pielęgniarki, że jest się objętym leczeniem przeciwnowotworowym. Należy podać dane kontaktowe onkologa prowadzącego, aby personel medyczny mógł się z nim skonsultować.

Jeśli potrzebne jest leczenie dentystyczne, należy porozmawiać z onkologiem lub pielęgniarką. Zawsze należy poinformować stomatologa o przyjmowanym leczeniu przeciwnowotworowym.

Możliwość rozmowy z organizacją Macmillan w swoim języku

Można zadzwonić do organizacji Macmillan pod bezpłatny numer 0808 808 00 00 i porozmawiać z nami w swoim języku ojczystym za pośrednictwem tłumacza. Pacjent może porozmawiać z nami o swoich obawach i kwestiach medycznych. Po uzyskaniu połączenia telefonicznego wystarczy powiedzieć po angielsku nazwę swojego języka. Nasza infolinia jest czynna 7 dni w tygodniu w godzinach od 8:00 do 20:00.

Ostatnia edycja tekstu: 1 grudnia 2020 r.

Następna zaplanowana edycja tekstu: 1 czerwca 2023 r.

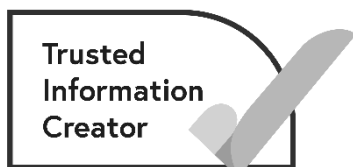
© Macmillan Cancer Support 2021 – organizacja charytatywna zarejestrowana w Anglii i Walii (261017), Szkocji

(SC039907) oraz na Wyspie Man (604), działająca także w Irlandii Północnej. Spółka z odpowiedzialnością

ograniczoną do wysokości gwarancji, zarejestrowana w Anglii i Walii pod numerem 2400969. Numer rejestracyjny

spółki na Wyspie Man: 4694F. Adres siedziby: 89 Albert Embankment, London, SE1 7UQ. Numer VAT: 668265007

Dokładamy wszelkich starań, aby przekazywane przez nas informacje były dokładne i aktualne, jednak nie mogą one zastąpić specjalistycznej porady lekarskiej udzielonej konkretnemu pacjentowi. W zakresie dopuszczonym przez prawo organizacja Macmillan nie ponosi odpowiedzialności w związku z wykorzystaniem jakichkolwiek informacji zawartych w niniejszej publikacji, informacji od osób trzecich ani informacji zawartych na podanych stronach internetowych lub do których przedstawiono odnośniki.

Patient Information Forum